

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาททางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับการพัฒนา
ทางการเมืองระดับท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษา
องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ชื่อและนามสกุล นางวิเรียม ศรีสองเมือง

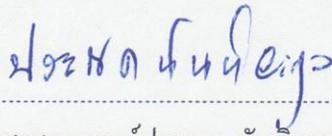
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล
2. รองศาสตราจารย์ รุ่งปณรรต พรหมอินทร์

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2554

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ประจักษ์ นันทิยะกุล)

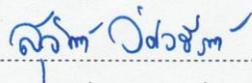
กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ รุ่งปณรรต พรหมอินทร์)

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาททางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกับการพัฒนาทางการเมืองระดับท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

ผู้วิจัย นางวิเรียม ศรีสองเมือง **รหัสนักศึกษา** 2528002286 **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล (2) รองศาสตราจารย์ ฐปนรรต พรหมอินทร์ **ปีการศึกษา** 2553

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาททางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี (2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (3) เสนอแนะแนวทางบทบาททางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยประชากรวิจัยได้แก่ ประชาชนในจังหวัดอุดรธานี และบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี โดยมีการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนในเขตอำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี จำนวน 399 คน และบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำนวน 91 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาความสัมพันธ์ไคสแควร์

ผลการวิจัย พบว่า (1) บทบาททางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มี 2 ด้าน ได้แก่ การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาคและสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีบทบาททั้งสองด้านอยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ 2.1 ข้อยกาดในการให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารคำชี้แจงจากหน่วยงานของรัฐอย่างทั่วถึงเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนในการเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น 2.2 การมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรของชุมชน 2.3 การเสนอรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง 2.4 การร่วมมือเพื่อป้องกันภัยพิบัติต่าง ๆ 2.5 การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ในการจัดทำแผนพัฒนา และ 2.6 การร่วมจัดทำประชาพิจารณ์ในด้านโครงการต่าง ๆ (3) ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การส่งเสริมการจัดเวทีชาวบ้าน การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ขอบข่ายภารกิจอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี

คำสำคัญ บทบาททางการเมือง องค์การบริหารส่วนจังหวัด การพัฒนาทางการเมือง การมีส่วนร่วมจังหวัดอุดรธานี

Thesis title: The Political Role of the Provincial Administrative Organization towards Political Development of at the Local Level in terms of Public Participation: A Case Study Udon Thani Provincial Administration Organization

Researcher: Mrs. Viriam Srisongmuang; **ID:** 2528002286; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Dr. Pathan Suvanamongkol, Associate Professor; (2) Thapanat Prom-in, Associate Professor; **Academic year:** 2010

Abstract

Objectives of the research are (1) to study the political role of the Provincial Administrative Organization, (2) to study problems and obstacles of the Provincial Administrative Organization in taking the role of supporting public participation, and (3) to suggest a guideline to play a political role of Provincial Administrative Organization in promoting public participation.

This research is a quantitative study. The research population ie. People in Udon Thani Province and staff members of Udon Thani Provincial Administrative Organization. By sampling from 399 people in Muang District of Udon thani province and 91 staff members of Udon Thani Provincial Administrative Organization. Data is collected from a questionnaire. An analyzed by the following tools–percentage, mean standard deviation and Khai-Square tests.

Findings are as follows: (1) The political role of Udon Thani Provincial Administrative Organization features 2 aspects, namely, democracy, equality and liberality promotion and promotion of public participation in local development, Which is at the moderate level. (2) Problems and obstacles of the Provincial Administrative Organization in taking the role of supporting public participation Include restrictions for people to get access to information and clarifications about people’s rights in making local motions and proposals from public organizations, proposal of qualified people to express their political opinions, encourage cooperation to prevent natural disasters, exchange of knowledge and experience In figuring out development plans and public hearing for different projects. (3) Suggestions include promotion of a village arena, public - centered approach and Promotion of extensive public relations for people to understand the scope of responsibilities of Udon Thani Provincial Administrative Organization.

Keywords: Political role, Provincial Administrative Organization, Political development, Participation, Udon Thani Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสำเร็จของบุคคลหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ท่านประจักษ์ นันทิยะกุล อดีตกรรมการเลือกตั้งกรุงเทพมหานคร, รองศาสตราจารย์ ดร. ปธาน สุวรรณมงคล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ฐปนรรต พรหมอินทร์ และรองศาสตราจารย์ ดร. ประพนธ์ เจียรกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และรองศาสตราจารย์ ดร. จุมพล หนิมพานิช อดีตอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ทุกท่านได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งเพื่อให้คำปรึกษาและแนะนำเสนอแนวคิด ตลอดจนการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีตลอดมา ทำให้วิทยานิพนธ์สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและสำนึกในพระคุณของทุกท่านอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษา ในการปรับแก้เครื่องมือวิจัย เพื่อให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์ที่สุด ขอขอบคุณประชากรกลุ่มวิจัย ที่ตอบแบบสอบถามให้ข้อมูลและข้อเสนอแนะ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และโดยเฉพาะ ผู้หนึ่งที่จะลืมไม่ได้ คือ คุณนภรัตน์ กิตติรัตนมงคล สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผู้อยู่เบื้องหลังที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและช่วยประสานงานกับท่านอาจารย์ทุกท่าน ทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการ เป็นผู้มีส่วนให้ผลงานวิจัยฉบับนี้ประสบความสำเร็จ

ขอขอบพระคุณ เพื่อนนักศึกษาร่วมรุ่นที่ 1 ทุกคน ที่เป็นแรงบันดาลใจมาตลอด และอยากให้อกำลังใจกับน้อง ๆ เพื่อน ๆ ที่กำลังศึกษาอยู่ว่า “อย่าท้อ” เมื่อถึงจุดหมายแล้วจะรู้สึกปลาบปลื้มใจกับตัวเอง และอยากฝากบอกกับทุกคนว่าสิ่งสำคัญที่สุดในโลกขณะที่กำลังศึกษา ก็คือ “ใจ” ที่เรามีให้กับสิ่งนั้นสิ่งที่เราต้องการจะทำให้สำเร็จให้ได้ ถึงแม้จะต้องใช้เวลา และจะยากลำบากแค่ไหนก็ตาม

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงเป็นผลงานทางการศึกษาที่มีคุณค่า อันมาจากหยาดเหงื่อ ความพยายามความตั้งใจ และความอดทนที่ฟันฝ่ามาตลอดระยะเวลา 7 ปีกว่าของผู้วิจัย ที่เกิดจากความร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมใจจากผู้สนับสนุน ผู้มีส่วนร่วมทุกท่านที่กล่าวมา ตลอดจนผู้ที่มีได้กล่าวไว้ ณ ที่นี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและอยากบอกอีกครั้งว่า ขอขอบพระคุณ

วิริยัม ศรีสองเมือง

พฤศจิกายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดงานวิจัย	5
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	6
คำนิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิด ทฤษฎี	8
แนวคิดความหมายเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น	8
แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการทางการเมือง	11
แนวคิดการเมืองท้องถิ่นกับการเมืองไทย	17
แนวทางการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	21
สภาพทั่วไปและข้อมูลทั่วไป	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	42
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	42
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
การวิเคราะห์ข้อมูล	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	49
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	49
ตอนที่ 2 บทบาททางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	52
ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	55
การทดสอบสมมติฐาน	64
ตอนที่ 4 การแสดงความคิดเห็นทางการเมือง	74
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	84
สรุปการวิจัย	84
อภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ	98
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	106
ก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสอบถาม)	107
ข แบบสอบถาม	109
ค ข้อมูลองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี	115
ประวัติผู้วิจัย	132

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	ข้อมูลการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี..... 32
ตารางที่ 2.2	ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี 34
ตารางที่ 2.3	ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี..... 35
ตารางที่ 3.1	จำนวนตัวอย่างที่เป็นประชากรในเขตอำเภอเมือง 44
ตารางที่ 4.1	สถานภาพส่วนบุคคล 49
ตารางที่ 4.2	บทบาทในการดำเนินการส่งเสริมการเมืองขององค์การบริหารส่วน จังหวัดอุดรธานีประเด็นการส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิ เสรีภาพของประชาชน 52
ตารางที่ 4.3	บทบาทในการดำเนินการส่งเสริมการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด อุดรธานีประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น 54
ตารางที่ 4.4	ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นการให้ประชาชน มีสิทธิในการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร คำชี้แจงจากหน่วยงานของรัฐ 55
ตารางที่ 4.5	ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดใน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นการให้ประชาชน มีสิทธิเลือกตั้งคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรง 57
ตารางที่ 4.6	ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นการให้ประชาชน มีสิทธิเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น 58
ตารางที่ 4.7	ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นการให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของชุมชน 59
ตารางที่ 4.8	ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นการให้ประชาชน ร่วมเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง 60

สารบัญตาราง (ต่อ)

		หน้า
ตารางที่ 4.9	ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นการร่วมมือเพื่อ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในท้องถิ่น	61
ตารางที่ 4.10	ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด	62
ตารางที่ 4.11	ปัญหา อุปสรรคในการแสดงบทบาทขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ประเด็นการร่วมจัดทำ ประชาพิจารณ์ในด้านแผนงานและ โครงการสำคัญของท้องถิ่น	63
ตารางที่ 4.12	ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาท ทางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชน	64
ตารางที่ 4.13	ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพส่วนบุคคลกับกับการพัฒนาทางการเมือง ระดับท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานีด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชน	69
ตารางที่ 4.14	ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางการเมืองขององค์การบริหารส่วนจังหวัด อุดรธานีกับการพัฒนาการเมืองระดับท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	74

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดบทบาททางการเมืองของ อบจ. กับการพัฒนาทางการเมือง ระดับท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน	5
ภาพที่ 2.1 โครงสร้างการบริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัด	29